

Pontoppidan: Annales Ecclesiae

Bogen

Erich Pontoppidan: *Annales Ecclesiae Danicae diplomatici...* Kirchen-Historie des Reichs Dännemarck, I-II. Copenhagen, 1741

Bogen er ikke bare murstenestyk, men "munkestenestyk". Det udstillede bind udgør en sammenhængning af værket to første enkeltdele: "Erster Theil" fra 1741 på 821 sider plus navne- og sagregister. "Zweyter Theil", trykt i 1744, på ikke færre end 899 sider "plus det løse". Læg så hertil en 3. og en 4. del af omtrent lige så stort omfang.

Som det ses af undertitlen handler bogen om *Kirchen-Historie des Reichs Dännemarck*, altså **dansk kirkehistorie**. Selve hovedtitlen betyder "Den danske kirkes annaler, baseret på diplomater" (d.v.s. aktstykker, retsgyldige dokumenter). Store dele af værket er "annalistisk", d.v.s. bygget op som en årbog, hvor vi år for år får gennemgået vigtige tildragelser i kirkens udvikling. Det hele begynder med året 826, da den hellige **Ansgar** kommer til Hedeby og grundlægger den kristne mission i Norden. Et andet vendepunkt er 948, da **Harald Blåtand** modtager dåben efter **Poppos** jernbyrd og derpå gør danerne kristne...

1. og 2. del drejer sig om den katolske tid, d.v.s. tiden frem til **reformationen i 1536**. Jo længere, vi når frem mod bogens egen tid, desto fyldigere bliver stoffet.

Værket udkom i 1740'erne og er tilegnet **Christian VI (1730-46)** og dennes dronning **Sophie Magdalene**. I årtier frem var værket **standard** for enhver, der ønskede nøje besked om den danske kirkes historie.

Forfatteren

Forfatteren **Erik Pontoppidan (1698-1764)** er en af den danske såkaldte "statspietismes" hovedskikkelser i 1700-tallet.

Han havde bl.a. gået på latinskole i Århus og Fredericia og rejste i sine unge dage bl.a. til Nederlandene

og England, hvor han modtog stærke indtryk fra den såkaldte reformerte kirke. Herhjemme blev han grebet af den nye, syd fra kommende religiøse retning, **pietismen**, der lagde vægt på inderlighed, fromhed og et forbilledligt liv. Den danske konge, **Christian VI**, var en helhjertet tilhænger af pietismen, som han så som et slags "redskab" til at reformere samfundet. En nyttig medhjælper i så henseende havde han i **Erik Pontoppidan**, der i **religiøse skrifter** og **forkyndelsesvirksomhed** og i sin egenskab af biskop rundt om i landet var med til at udbrede pietismens tanker. Senere gjorde **Pontoppidan** en overgang tjeneste som biskop i Bergen i Norge.

Pontoppidan huskes for en fuldstændig overmenneskelig **flid**. Han udgav talrige mammutværker i stil med kirkehistorien, og på skolens bibliotek har vi flere af disse værker stående, bl.a. **Den Danske Atlas**, der tidligere er beskrevet i et andet bogpor-træt.

Baggrunden

Hvor meget skal man have med, når man skriver en historiebog – eller en historieopgave, for den sags skyld? Det hele? Revl og krat? Rub og stub? Naturligvis ikke! Det er en fysisk umulighed. Der må og skal vælges. Kun det vigtigste kan komme med.

I **Pontoppidans** kirkehistorie har man alligevel fornemmelsen af, at stort set alt er kommet med. Intet årstal er for ubetydeligt til at det ikke har fundet vej til hans kirkehistorie! Bare der har foreligget en eller anden form for skriftlig dokumentation.

Det er vigtigt for at forstå, hvordan **Pontoppidan** arbejdede. Først og fremmest **indsamlede han oplysninger** rundt omkring i landet: Gamle støvede dokumenter og bøger på arkiver og i biblioteker. Alt pløjede han igennem, afskrev det, organiserede det – og udgav det så til sidst i bearbejdet og formidlet form.

Hans **kilder** var alt lige fra såkaldte "synodalakter", d.v.s. højtidelige dokumenter fra vigtige møder i kirkens top til breve og visitatsbøger, som biskopperne skrev i embeds medfør, når de drog omkring på inspektionsrejser i lokalsamfundene og hørte om stort og småt udi åndelige anliggender... Et enormt materiale.

Bogen er et **opslagsværk** og blev efterfulgt af talrige andre værker om emnet helt op til nutiden. I årtier stod **Pontoppidans** værk på reolen rundt om i landets præstegårde, så præsten i sit studerkammer kunne slå op og danne sig et overblik over kirkens historiske rolle og baggrunden for dens nuværende position.